

UKRAYNA ÜLKE RAPORU

EKİM 2013

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
1. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER	2
2. UKRAYNA'NIN GENEL EKONOMİK DURUMU	3
3. UKRAYNA'NIN DIŞ TİCARETİ	4
4. SANAYİ ÜRÜNLERİ VE HİZMETLER İHRAÇ POTANSİYELİMİZ	9
5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER	12
6. UKRAYNA VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET	13
7. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER	14
8. İŞADAMLARI'NIN DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR	14
9. FAYDALI ADRESLER	15
KAYNAKLAR	

EKİM 2013

1. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER

Temel Sosyal Göstergeler

Nüfus	: 45,8 milyon
Yüzölçümü	: 603 700 km ²
Başkent	: Kiev
Dil	: Ukraynaca (Resmi) , Rusça
Din	: Katolik ve Ortodoks, Rus Ortodoks
İdari Yapı	: 24 Bölge ve 1 özerk bölge (Kırım)
Başlıca Şehirler	: Kiev (2 602 000), Kharkiv (1 470 000), Dnipropetrovsk (1 065 000), Odessa (1 029 000), Donetsk (1 016 000)
Telefon Kodu	: +38
Para Birimi	: Grivna

Temel Ekonomik Göstergeler

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
GSYİH (milyar dolar)	180	117,2	137,9	156,1	163,7	163,8
Kişi Başına GSYİH (dolar, cari fiyatlarla)	3.913	2.563	3.014	3.491	3.958	3.958
Kişi Başına GSYİH (dolar, PPP*)	7.363	6.367	6.716	7.252	7.404	7.748
Reel GSYİH Büyüme Hızı (%)	2,4	- 14,8	4,2	5,2	0,2	1,8
Tüketici Fiyatları Enflasyonu (ort; %)	22,3	12,3	11,5	10,6	9,4	9,4
İhracat (milyar dolar)	67,0	39,7	51,4	69,4	68,7	72,4
İthalat (milyar dolar)	85,4	45,4	60,7	83,2	84,6	91,9
Cari İşlemler Dengesi (milyar dolar)	- 12,7	- 1,7	- 2,9	- 10,2	- 14,4	- 12,4
Döviz Kuru (Grivni: dolar) (yıl sonu)	7,70	7,99	7,96	7,99	7,99	8.70
Kayıtlı İşsizlik Oranı	6,4	6,4	8,1	7,9	7,7	7,7
Uluslararası Rezervler (milyon dolar)	31.540	26.510	34.580	31.790	24.410	32.740

2. UKRAYNA'NIN GENEL EKONOMİK DURUMU

Ekonomik Yapı

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Ukrayna, ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında gecikmeler yaşamış, ekonomisinde düzelme 2000'li yıllarla beraber başlamıştır. Ekonomisi çelik gibi emtia fiyatlarına ve dış finansmana bağımlı olan Ukrayna ekonomisi küresel ekonomik ve mali krizden en çok etkilenen ülkelerden olmuştur. Ekonomisi dış talebe bağılı olan Ukrayna, dış talebin düşmesi sonucu ihracat hacminde daralma yaşamıştır. Ayrıca özel tüketim harcamaları da ülkede reel ücretlerin düşüşü, işsizliğin artması, kredi hacminin daralması ve ülkenin para birimi olan Grivna'nın değer kaybetmesi sonucunda daralmaktadır.

Ekonomik Performans

Ukrayna, diğer eski Sovyet Bloğu ülkelerinde olduğu gibi ağır sanayiye dayalı ve teknolojik bakımdan yetersiz bir ekonomik miras devralmıştır. Ülke ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında ve reformlarda gecikmeler olmuştur. Sektörlerde çeşitlenme aşamalı olarak gerçekleşmiş, Rusya ve Asya pazarlarındaki güçlü talebe bağılı olarak metaller ve kimyasallar sektörlerinde oluşan üretim artışları sayesinde ekonomide düzelme 2000'li yıllarla beraber başlamıştır. Özelleştirme ve yabancı sermaye diğer eski komünist ülkelere göre yavaş gelişmiştir.

1990'larda üretimdeki düşüşler ve neticesinde yaşanan ekonomik küçülme ve beraberindeki hiper enflasyon süreci, nüfusun büyük bölümünün yaşam standardını düşürmüştür. Yoksulluk yaygın olmakla birlikte başta Kiev ve diğer büyük kentlerde yaşayan nüfusun küçük bir bölümü refah artışı sağlamış, "yeni zengin" bir kesim oluşmuştur. Söz konusu kesim ve fakirler arasındaki gelir farkı giderek açılmaktadır.

Çelik gibi emtia fiyatlarına ve dış finansmana bağımlı bir ekonomik yapıya sahip olan Ukrayna, küresel, ekonomik ve mali krizden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Krizin etkileri siyasi istikrarsızlık ve krize yönelik tedbirlerin yetersiz kalması nedeni ile öngörülenden daha şiddetli olmuştur. Resmi verilere göre GSYİH, 2010 yılında bir önceki yıla göre %35 oranında gerilemiştir.

Rusya'yla yaşanan doğalgaz krizi nedeniyle ekonomik anlamda sorunlar yaşayan Ukrayna'da, Yanukoviç hükümetinin Rusya ile bu konuda anlaşması ve devlet kontrolündeki gaz şirketi Naftogaz'ın Rusya'dan yapılan doğalgaz ithalatında ödeme sıkıntılarını atlattığı olması bu konuda endişeleri gidermiştir.

Krizle eşzamanlı olarak dış ticaret hacminde çok büyük daralma gerçekleşmiştir. Özel tüketim harcamaları da reel ücretlerdeki düşüş, artan işsizlik, kredi yetersizliği ve Grivna'nın değer kaybetmesi (ithal malların maliyetini de artırmaktadır) gibi sebeplere bağılı olarak daralmıştır.

2011 yılında büyüme oranı %5,2 olarak gerçekleştirilmiş, yakalanan büyüme oranında temel etki ihracat merkezli sanayi üretimindeki artış ve hanehalkı sektöründe kriz sonrası yeniden bir artış trendi oluşmasından kaynaklanmıştır.

2011'in ikinci yarısında ihracat talebindeki düşüşün etkisiyle endüstriyel büyümede bir yavaşlama görülmüş fakat, tarım sektöründeki çıktı oranında artış ekonomik performansla destek sağlamıştır. Yine bu dönemde perakende satışlarında ciddi bir artış gözlenmiştir. GSYİH artışı üçüncü çeyrekte ulaşılan %6,6'lık zirve noktasından sonra son çeyrekte %4,6'ya gerilemiş bunda temel etken önemli bir ihracat ürünü olan çelik fiyatlarında görülen düşüş olmuştur.

2012 yılına gelindiğinde ise; sanayi üretimindeki düşüşün de etkisiyle büyüme oranı %0,2'ye düşmüştür. Özellikle ikinci yarıda görülen ve hükümetin önemli oranda gelir beklediği Euro 2012 Avrupa Futbol Şampiyonası gibi yatırım olanakları ve ziyaretçi gelirlerine rağmen, ikinci yarıda görülen dış performansta görülen zayıflama büyüme rakamlarına yansımıştır. Yüksek faiz oranları ve özel yatırımlardaki düşüş de başta inşaat sektörü olmak üzere birçok sektörde sorunlar yaratmıştır. Seçimler öncesi tüketici harcamalarında gözlenen geçici artışlar bu oran üzerinde sınırlı bir düzelme etkisi yaratmıştır.

Ülkenin IMF ile ilişkileri bakımından da son dönemde bütçe dengeleri ile ilgili birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. 2009 yılında IMF tarafından Standby Anlaşması gereği serbest bırakılması beklenen ikinci dilim kredi de politik bir takım sıkıntılarının aşılamaması ve bütçe açığının denetim altına alınmasına yönelik adımların atılmaması nedeniyle serbest bırakılmamaktadır.

2013 yılı öngörülleri dikkate alındığında; başta BDT ülkeleri ve Çin olmak üzere dış talep oranlarında artış gözlenmesi beklenmektedir. En önemli ticari ortaklardan AB'deki büyümenin de bu dönemde durağan olmaya devam etmesi ve çelik fiyatlarındaki düşüşün de sürmesi öngörülmektedir. Dışsal göstergelerin ılımlı seyrine rağmen EIU öngörülleri göre Ukrayna'nın %1,8 oranında büyümesi beklenmektedir. Ülkenin 2014-17 döneminde de yıllık olarak %3-5 dolayında bir büyüme yaşayacağı öngörülmektedir.

Ülkede 2012 yılı mali dengesi incelendiğinde; yerel bütçeler haricinde konsolide bütçede 53,4 milyar Grivna'lık bir açık verilmiş, hükümet milli gelirin %2,7'si olarak belirlediği bütçe hedeflemesinden %3,8 oranı nedeniyle geniş ölçüde sapmıştır. Bunda 2012 yılında öngörüllerin çok altında oranda bir büyüme yaşanmış olması ve 2011'deki %33'lük ihracat artışına rağmen 2012'de bu oranın sadece %0,6 ithalat artışının ise %2,5 olarak gerçekleşmesi rol oynamış, gümrük gelirleri ve iç talebin karşılanması da büyük düşüşler yaratmıştır. Geniş bütçe açığının oluşmasındaki bir diğer önemli etken ise Rusya'ya ödenen doğalgaz maliyetlerindeki artışlar olmuştur.

IMF ile ilişkiler kapsamında 2010 yılında IMF tarafından Ukrayna ile yeni koşullar ile yeni bir stand by anlaşması imzalanması gündeme gelmiş ve yeni koşullar altında 15,2 milyar dolarlık bir standby anlaşması imzalanmıştır. Bu kapsamda en önemli husus, bütçe açığının %5 seviyesine çekilmesi şartıdır. 2010-2012 dönemini kapsayan yeni anlaşmaya ilişkin serbest bırakılan 2 milyar dolarlık ilk dilim sonrası Şubat 2011'de kredinin üçüncü diliminin serbest bırakılması ertelenmiş ve özellikle maaşlara yönelik yapılması beklenen reformların gecikmesi ve doğalgaz fiyatlarına ilişkin düzenlemeler nedeniyle süreç ilerleyememiştir.

3. UKRAYNA'NIN DIŞ TİCARETİ

Genel Durum

2012 yılı rakamları değerlendirildiğinde; Ukrayna'nın toplam dış ticaret hacminin 153,3 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Buna göre Ukrayna'nın ihracatı 2012 yılında 68,7 milyar dolar, ithalatı ise 84,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2011 yılı rakamlarına göre Ukrayna ihracatı 69,4 milyar dolar, ithalatı ise 83,2 milyar dolar olmuş, dış ticaret açığı ise 13,8 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.

2009 yılına kadar istikrarlı bir şekilde artan Ukrayna'nın dış ticareti, küresel kriz nedeniyle 2009 yılında büyük daralma yaşamıştır. 2009 yılında bir önceki yıla göre ülkenin ihracatı %41, ithalatı %47 oranında küçülmüştür. Tahminlere göre Ukrayna'nın ancak 2015 yılında 2008 yılı rakamlarına ulaşacağı beklenmektedir.

Ukrayna dış ticaret açığı veren bir ülkedir. Ukrayna'nın dış ticaret dengesini Rusya ve eski Sovyet Cumhuriyetleri'nden ithal ettiği yakıt ve enerji kaynakları belirlemektedir. Ukrayna BDT ülkeleri dışındaki ticaretinde dış ticaret fazlası vermektedir. Ülkenin başlıca ihracat kaynağı demir ve çeliktir. Bu nedenle ülke ihracatı çelik fiyatlarındaki değişimlere bağlı olarak etkilenmektedir. Ülkenin ihraç ettiği diğer önemli ürünler mineral yakıtlar, mineral yağlar, kazanlar, hayvansal ve bitkisel yağlar, hububat ile demir ve çelik mamülleridir.

Ukrayna'nın Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)							
Yıllar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	38,4	49,3	67,0	39,7	51,4	68,4	68,7
İthalat	45,0	60,6	85,4	45,4	60,7	82,6	84,6
Hacim	93,4	109,9	152,4	86,1	112,1	151	153,3
Denge	- 6,6	- 11,3	- 17,6	- 5,7	- 9,3	-14,2	-15,9

Ukrayna'nın 2006 yılındaki ihracatı 38,4 milyon dolar'dan 2012 yılında 68,7 milyon dolara yükselmiştir. İthalatı ise; 2009 yılı krizi dışında son 7 yılda sürekli artarak 2006 yılında 45 milyon dolar iken, 2012 yılında 84,6 milyon dolara'a kadar yükselmiştir.

Ukrayna'nın İhrac Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)				
GTİP	GTİP Tanımı	2010	2011	2012
	Toplam	51.430	68.393	68.694
7207	İşlenmemiş Veya Yarı İşlenmiş Demir Çelik	5.341	6.481	5.440
1512	Ayıcıgeği, Aspir, Pamuk Tohumu Yağları	2.370	3.146	3.975
1005	Mısır	786	1.983	3.893
2601	Maden Cevherleri	2.456	3.786	3.125
7208	Demir/Celik Sıcak Hadde Yassı Mamulleri-Genislik 600mm. Fazla	2.997	4.120	2.972
8606	Kendinden Hareketli Olmayan Yuk Vagonları, Vagonetleri	1.913	3.038	2.909
1001	Bugday Ve Mahlut	906	1.070	2.357
3102	Azotlu Mineral/aboratu Gubreler	879	1.690	1.695
7214	Demir/Celik Cubuklar (Sıcak Haddeli, Dövulmuş, Burulmuş, Cekilmiş)	1.249	1.540	1.605
2710	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar	2.196	3.339	1.388
7304	Demir/Celikten (Dokme Haric)Dıkıssız Tup, Boru, İcı Bos Profil	760	1.011	1.021
7213	Demir/Celik Filmasın (Sıcak Haddelenmiş, Rulo Halinde)	925	1.176	974
7202	Ferro Alyajlar	1.199	1.015	946
8544	Izole Edilmiş Tel, Kablo; Diğer İzole Edilmiş Elektrik İletkenleri; Fiber Optik Kablo	779	1.078	946
8411	Turbojetler, Turbo-Propeller, Diğer Gaz Turbinleri	683	784	942
8802	Helikopterler, Uçaklar Vb; Uzay Araçları (Uydular Dahil)	49	221	850
7216	Demir/Alasımsız Celikten Profil	655	898	829
1205	Rep Veya Kolza Tohumları	631	631	791
8607	Demir/Celik Yassı Mamul, Kaplı, Sıvanmış (600mm. Den Genis)	327	483	771
7201	Dokme Demir (Pık) Aynalı Demir (Kutle, Blok Vb. İlk Sekillerde)	591	817	765

Ukrayna'nın İhrac Ettiği Başlıca Ürünler arasında; ilk 3 sırayı İşlenmiş veya Yarı İşlenmiş Demir Çelik, Ayçiçeği, Aspir, Pamuk,Tohumu Yağları ve Mısır yer almaktadır.

Ukrayna'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

	GTİP Tanımı	2010	2011	2012
	<u>Toplam</u>	60.737	82.608	84.670
2711	Petrol Gazları Ve Diğer Gazlı Hidrokarbonlar	9.521	14.290	14.301
2710	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar	3.905	6.955	7.607
8703	Otomobili, Steysin Vagonlar, Yarı Arabaları	1.744	2.979	3.247
3004	Tedavide/Korunmada Kullanılmak üzere Hazırlanan İlaçlar (Dozlandırılmış)	2.129	2.464	2.881
2701	Taskomuru; Taskomurunden Elde Edilen Briketler, Topak Vb. Katı Yakıtlar	1.781	2.761	2.637
2709	Ham Petrol (Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar)	4.171	4.272	1.236
8704	Esya Tasımaya Mahsus Motorlu Tasıtlar	427	769	847
8541	Diyodlar, Transistörler Vb Yarı İletken Tertibat; Işık Yayan Diyodlar; Monte Edilmiş Piezo Elektrik	22	31	843
8905	Fener, Yangın Söndürme, Tarak Gemileri, Yüzer Vinçler Vb	1	3	817
3808	Haşarat Öldürücü, Dezenfekte Edici, Zararlıları Yok Edici,Sürgünleri Önleyici, Bitkilerin Büyümesini	450	651	755
8517	Telefon Cihazları, Ses, Görüntü Veya Diğer Bilgileri Almaya Veya Vermeye Mahsus Diğer Cihazlar	51	787	740
8401	Nükleer Reaktörler İçin Işınlanmamış Yakıt Elemanları; İzotopik Ayırım İçin Maki	608	600	624
8708	Kara Tasıtları İçin Aksam, Parçaları	440	570	586
3901	Etilen Polimerleri (İlk Sekillerde)	501	595	577
8528	Monitörler Ve Projektörler, Televizyon Alıcı Cihazları	322	462	572
8607	Demiryolu Taşıtlarının Veya Tramvayların Aksam Ve Parçaları	218	428	567
8701	Traktörler	324	559	565
4011	Kauçuktan Yeni Dış Lastikler	382	543	543
7210	Demir Veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Mamulleri, Genişliği 600 Mm Veya Daha Fazla Olanlar	460	584	515
3105	Azot, Fosfor Ve Potasyumun İkisini Veya Üçünü İçeren Mineral Veya Kimyasal Gübreler	268	470	514

Ukrayna'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler arasında ilk 3 sırayı; Petrol Gazları ve Diğer Gazlı Hidrokarbonlar, Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar ve Otomobili, Steysin Vagonlar, Yarı Arabaları almaktadır.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Ukrayna'nın dış ticaretine ülkeler bazında bakıldığında, Rusya Federasyonu'nun diğer ülkelere göre oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni, önemli bir doğal gaz ve petrol ithalatçısı olması, bu ithalatın da önemli bir kısmının Rusya'dan yapılmasıdır. 2009 yılında Rusya'dan yapılan 13,2 milyar dolarlık ithalatın 7 milyar dolarlık kısmını ham petrol ve doğal gaz ithalatı oluşturmaktadır. Bu değerlere 2012 yılı için bakıldığında Rusya'dan yapılan ithalat 27 milyar doları bulurken ham petrol ve doğal gaz ithalatı 17 milyar dolara yaklaşmıştır.

<i>Ukrayna'nın Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (1.000 Dolar)</i>			
Yıllar	2010	2011	2012
DÜNYA TOPLAMI	51.430	68.393	68.694
Rusya Federasyonu	13.432	19.820	17.413
İsviçre	472	69	16.650
Virgin Adaları	379	152	4.839
İngiltere	507	486	3.334
BAE	277	394	3.038
Kazakistan	1.301	1.858	2.245
Almanya	1.499	1.764	2.204
Belarus	1.899	1.922	1.770
G.Kıbrıs	175	174	1.447
Polonya	1.787	2.794	1.083
Hollanda	563	833	1.059
Lübnan	1.033	1.362	871
Macaristan	860	1.341	858
Avusturya	517	589	848
Belize	5	8	772
Moldova	714	874	744
ABD	812	1.114	702
Panama	27	23	593
Azerbaycan	611	708	510
Slovakya	568	843	491

Ukrayna'nın ihracat yaptığı başlıca ülkeler; Rusya Federasyonu , İsviçre ve Virgin Adalarıdır. İhracatın yaklaşık %25'ini Rusya Federasyonu'na gerçekleştiren Ukrayna adı geçen ülkeye, 2012 yılında 17,4 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiştir.

Ukrayna'nın Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (1 000 Dolar)

Yıllar	2010	2011	2012
DÜNYA TOPLAMI	60.737	82.608	84.670
Rusya Federasyonu	22.198	29.132	27.431
Çin	4.700	6.268	7.900
Almanya	4.603	6.866	6.807
Belarus	2.568	4.212	5.069
Polonya	2.789	3.183	3.567
ABD	1.773	2.601	2.915
İtalya	1.390	2.006	2.235
Türkiye	1.298	1.481	1.952
Fransa	1.109	1.504	1.667
G.Kore	786	1.236	1.547
Kazakistan	766	1.676	1.495
Çek Cumhuriyeti	748	1.181	1.247
Japonya	802	1.014	1.198
Macaristan	1.215	1.327	1.160
İngiltere	821	1.129	1.149
Hollanda	838	1.187	1.122
Hindistan	681	812	1.021
Romanya	682	1.126	930
Litvanya	638	823	912
Singapur	24	44	823

Ukrayna'nın en fazla ithalat yaptığı ülkelere bakıldığında ise; aynı ihracat gibi ilk sırayı 27,4 milyon dolar ile Rusya Federasyonu'nun aldığı onu 7,9 milyon dolar ile Çin'in takip ettiği ve Almanya'nın 6,8 milyon dolar ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye ise; Ukrayna'nın en fazla ithalat yaptığı 7.ülkedir. Bu sıralama ülkemizin Ukrayna'nın en önemli tedarikçileri arasında olduğunun en açık göstergesidir.

4. SANAYİ ÜRÜNLERİ VE HİZMETLER İHRAÇ POTANSİYELİMİZ

Tarım ve Hayvancılık

Ukrayna, verimli topraklara ve uygun iklim koşullarına sahip, tarım alanında dünyada en yüksek üretim potansiyeline sahip ülkelerden biridir. Ülke topraklarının yaklaşık %55'i (33 milyon hektar) ekilebilir tarım arazisidir. Eski SSCB döneminde; tahıl üretiminin %24'ünü, şeker pancarı üretiminin %58'ini ve et ve süt üretiminin %25'ini tek başına karşılayan Ukrayna'nın şu andaki önemli tarım ürünleri tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği, soya fasulyesidir. Aynı zamanda başta ayçiçeği olmak üzere bitkisel yağlarda da eskiden olduğu gibi BDT ülkeleri içerisinde en büyük üretici konumundadır.

Sanayi

Doğal kaynaklarının zengin oluşu ve Sovyet dönemindeki planlama Ukrayna'yı sanayi sektöründe, her ne kadar eski ve enerji yoğun teknolojiye sahip olsa da, belirli bir gelişmişlik düzeyine getirmiştir. Ülkenin gelişmiş demir ve çelik sanayi eski SSCB'nın dökme demir üretiminin %50'sini, çelik üretiminin %40'ını ve çelik boru üretiminin %25'ini karşılamaktaydı. Yine mineral gübre üretiminin %21'ini karşılayan, bunun yanında özellikle lastik, plastik ve gübre üretiminde deneyimli bir kimya sanayi tecrübesine sahipti. Sovyetler Birliği döneminde Ukrayna'da, ağır sanayi ve savunma sanayi ön planda yer almış, ancak bağımsızlıkla birlikte merkezi otorite dağılmış ve piyasa mekanizmasının geliştirilmesinde güçlüklerle karşılaşmıştır. 1993'ten itibaren Ukrayna sanayisi yapısal değişiklikler yaşamıştır. Temel sanayi olarak adlandırılan enerji sektörü ve çelik sanayi üretiminin genel sanayi üretimi içindeki payı artarken, imalat sanayi olarak adlandırılan makina yapımı ve hafif sanayi üretiminin payı azalmıştır. Ukrayna sanayisi içindeki diğer önemli sektörler makina imalatı, gıda, demir-çelik, metalurji, kimyasallar, uçak ve gemi inşa sanayisidir. Makina üretimi ve kimyasallar alanlarındaki en büyük sorun, eski teknolojilerin kullanılıyor olması ve ithal edilen mallarla rekabet edilememesidir. Bu nedenle, üretim istenen seviyeye ulaşamamaktadır. Fakat özelleştirme süreciyle birlikte bu alanlarda bir canlanma gözlenmektedir. İmalat sanayi içinde en hızlı büyüyen alt grup makina imalatı olmuştur. Makina imalatını kağıt ve selüloz sanayi ile ağaç ve ağaç işleme sanayi izlemiştir.

Ukrayna sanayisi enerjiye oldukça bağımlıdır. Ancak, enerji girdilerinin fiyatları gelişmiş ülkelere göre nispeten daha ucuzdur.

Mobilya Sektörü

Ukrayna'da mobilya üretimi yapılmakla birlikte önemli miktarda ithalat da gerçekleştirilmektedir. İthalat yapılan belli başlı ülkeler, İtalya, Polonya, Almanya ve Rusya'dır. İtalyan mobilyaları, diğer ithal mobilyalara göre biraz daha yüksek fiyata satılmakta ve genelde üst gelir grubunca satın alınmaktadır. Sektörde özellikle 2002 yılından itibaren yerli üreticiler varlıklarını hissettirmeye başlamışlardır.

Ukrayna, genelde Rusya Federasyonu, bazı Avrupa ülkeleri ve bazı Asya ülkelerine mobilya ihraç etmektedir. Genelde pazarın %20-60'ına küçük üreticiler sahiptir. Bu alandaki en büyük üreticiler ise Progress, KMK, Ekmi, Proun, Kianka, Dnipromobli, Jüpiter, Livs, Lagoda firmalarıdır.

Oturmaya mahsus mobilyalar için %15 ve diğer mobilyalar için %15-%25 arasında değişen oranlarda gümrük vergisi tahsil edilmektedir. Ayrıca, ithalatta %20 KDV alınmaktadır. Mobilya ithalatında hijyen belgesi de istenilmektedir. Bu belgeyi ithalatçının alması gerekmektedir.

Ülkemizde ev, ofis ve bahçe mobilyası ile hazır mutfak alanında markalı ve kaliteli üretim yapan bir çok firma bulunmaktadır ve dünya ticaretinde de son yıllarda önemli paylar alınmaya başlanılmıştır. Ukrayna'nın mobilya konusunda her ne kadar kendi üretimi olsa da ithal ürünler için de gelişen bir pazar olduğu düşünülmektedir. Türkiye'ye yakınlığı da bir avantaj olarak değerlendirilmelidir.

Ukrayna ekonomisinin son üç yıldır iyi performans göstermesi sonucunda halkın alım gücünde gelişmeler kaydedilmiştir. Gelişen ticaret ve artan yatırımlar ve açılan yeni alışveriş merkezleri de halkın tüketim eğilimini artırmaktadır.

Ukrayna'daki mevcut evlerin genellikle küçük ve oda sayısının az olması nedeniyle yatağa dönüştürülebilen kanepeler, açılabilir masalar tercih edilmektedir. Ayrıca, özellikle Kiev'de üniversite sayısının fazla olması ve Kiev dışından öğrencilerin gelmesi sonucunda stüdyo tipi veya 1 yatak odalı evler çok talep edilmektedir. Oturmaya mahsus olup, lüks tüketime yönelik olmayan mobilyalarda piyasaya girmek isteyen üreticilerin hem dinamik hem de yer açısından kullanışlı mobilyalara koleksiyonlarında yer vermelerinde yarar görülmektedir.

Ayrıca Ukrayna'da hafta sonu ve yaz tatillerinde gidilen 'daça' olarak adlandırılan küçük bahçeli evler çok fazla sayıda bulunmaktadır. Bu evler için pahalı olmayan bahçe mobilyaları veya basit mobilyalara ihtiyaç duyulmaktadır. Gelir seviyesi yüksek kesimler tarafından yaptırılan daçalar ise daha büyük olmakta ve satın alınan mobilyalar da daha pahalı olabilmektedir.

Fuarlarla pazarı tanıma şansına sahip olan firmalarımızın bir sonraki adım olarak Ukrayna'da direkt mağaza açmaları, bulacakları distribütörlere mal vererek ürünlerini çok daha iyi pazarlayabileceklerdir. Mağaza ve reklam yoluyla yapılacak tanıtımın yalnızca direkt ihracat yoluyla yapılacak satıştan daha fazla olacağı düşünülmektedir. Bu yolla, özellikle mobilyada hakim olan İtalya'nın imajına yaklaşılabilmesi mümkün görülmektedir.

Madencilik

Ukrayna, çok zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahiptir. Eski SSCB'nin alan olarak %2,7'sini kaplıyor olmasına rağmen, mineral kaynaklar açısından eski SSCB'nin toplam mineral rezervlerinin %20'sini, dünyanın ise %5'ini elinde bulunmaktadır. Bu kaynaklar arasında 47 milyar ton ile kömür ilk sırayı alırken, 28 milyar ton ile demir cevheri, 1.5 milyar ton ile kireç ve kireçtaşı diğer önemli kaynaklar arasındadır. Bunların dışında titanyum, civa, sulfat ve potasyum tuzları, sülfür, granit, toromin ve kaolin gibi madenler ve toprak elementleri de önemli boyutlardadır. 4/33tirme Etüd Merkezi, Ukrayna dünyanın 5. büyük demir cevheri üreticisidir ve 2. büyük magnezyum rezervlerine sahiptir. Ancak ülkenin en önemli maden kaynağı Sovyetler Birliği'nin kömür rezervlerinin %60'ını sağlayan Donbass kömür yatağıdır. Şu anda da bu yataklar Ukrayna endüstri üretiminin %12'sini oluştursa da kömür madenciliği uzun bir süredir düşüştür. Üretim 1976 yılındaki en üst seviyesine (218,2 milyon ton) ulaştıktan sonra sürekli olarak düşüş göstermiştir. Rezervlerin 45 milyar ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ancak kömür damarları çok derinde olup, kömür çıkartmak için gerekli olan kaynaklar yeterli seviyede değildir.

Turizm

Ukrayna'nın doğal ormanlar, mineral sular, tedavi çamuru, akarsular, göller ve deniz kıyısının bulunduğu bütün bölgeleri, turizm için değişik imkanlar sunmaktadır. Zaporozhye, Donetsk, Nikolayev, Odesa, Herson ve Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin denize yakın alanlarından oluşan güney bölgesi; Poltava Bölgesini kapsayan kırsal bölge turizm imkanları bakımından en zengin bölgelerdir. Söz konusu bölgeler turizm, dinlenme tesisleri ve sağlık hizmetleri alanlarında yatırım yapmak isteyenler için dikkatle incelenmesi gereken bölgelerdir. 2003 yılı itibariyle ülkenin doğusunda kimi "sanatoryum" olarak adlandırılan ve sağlık turizmine yönelik olarak çalışan tesisler faaliyete geçmiştir.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Ukrayna 21.870 km'lik bir demiryolu ağına sahip olmasına rağmen bu alanda modernizasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Demiryolu ağının yaklaşık 9.500 km'lik bölümü elektrikli. Demiryolu ulaşımı uzun mesafeli yolcu ve yük taşımacılığı için en ucuz yol olmasına rağmen bağımsızlık sonrasında sistemin etkinliğinde bir düşüş olmuştur. Demiryolu ağının modernizasyonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Demiryolu ulaşımı uzun mesafeli yolcu ve yük taşımacılığı için en ucuz yol olmasına rağmen bağımsızlık sonrasında sistemin etkinliğinde bir düşüş olmuştur. Demiryolu ulaşımı, toplam trafiğin yüzde 14'ünü oluşturmaktadır.

Ukrayna'da karayollarının toplam uzunluğu 169 bin km'dir. Ülkede sadece Kiev-Odesa arasında otoyol bulunmaktadır. 2012 Avrupa Futbol Şampiyonası'nın Ukrayna ve Polonya'da yapılacak olması nedeniyle; önümüzdeki dönemde mevcut karayollarında büyük bir iyileştirme çalışmasının başlaması beklenmektedir.

Ukrayna'nın, Karadeniz ve Azak Denizi ile Yuzhniy Bug ve Dnipro nehirlerinde toplam 18 limanı bulunmaktadır. Sevastopol dışındaki limanlar devlete aittir. En önemli limanları Odesa, Herson, Mikolayev ve Sivastopol'dur. Buna ek olarak, oldukça gelişmiş olan Mykolayiv limanı da sivil kullanıma açılmıştır. Bütün limanlar eskidir ve işletme problemleri bulunmaktadır. Yeni yatırımlarla limanların kapasitelerinin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkenin en önemlileri Odesa, Herson, Nikolayev ve Sivastapol olan 7 ticari limanı ve 4.400 km ülke içi su yolu bulunmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında, önceden bütün uluslararası bağlantılar Moskova üzerinden yapıldığı için, Ukrayna yeni bir havayolu ağı kurma ihtiyacı ile karşı karşıya kalmıştır.

Devlet havayolu şirketi olan Ukrayna Uluslararası Havayolları kurulmuştur ve halen yurtdışında 150 şehirle bağlantılı olarak hizmet vermektedir. Kiev şehir merkezine 30 km uzaklıkta bulunan Borispol Havaalanı kısmen yenilenmiş olmakla birlikte uluslar arası standartlardan bir hayli uzaktır. Borispol'de yeni bir havalimanı yapılmasına ilişkin proje içerisinde ülkemiz inşaat şirketinin de bulunduğu bir konsorsiyum tarafından üstlenilmiş olmakla birlikte, Ukrayna makamlarının ilginç bir takım uygulamaları nedeniyle bu konuda herhangi bir çalışmaya henüz başlanamamıştır. Ukrayna'da pist uzunluğu 3.047 metreden uzun 13 havaalanı vardır. Uluslararası uçuşlar Kiev dışında Odesa, Simferepol, Lviv, Dnipropetrovsk ve Donetsk'e de yapılmaktadır. Ülkedeki havayolu taşımacılığının %60'ı Kiev Borispol havaalanından yapılmaktadır.

Enerji

Ukrayna sanayisi enerjiye oldukça fazla bağımlıdır. Ukrayna'da enerji tüketimi hâlâ önemli ölçüde fazladır çünkü Ukrayna Sovyetler Birliği'nden enerji yoğun sektörleri miras olarak almıştır. Bu nedenle dünya gaz tüketiminde üst sıralarda yer almaktadır. Doğal gaz ve petrolün yaklaşık %90'ı ithal edilmektedir. Ham petrol ithalatının %87'si, doğal gaz ithalatının %55'i Rusya'dan yapılmaktadır. Ukrayna'nın Rusya Federasyonu şirketi Gazprom'a doğalgaz borçlarını ödememesi, Ukrayna toprakları üzerindeki gaz sisteminden illegal gaz çekilmesi vb. nedenlerle, Ukrayna toprakları üzerindeki transit geçiş sisteminin yerine, Beyaz Rusya, Polonya ve Slovakya üzerinden geçecek gaz transit sistemi projesi ortaya çıkmış bulunmaktadır. 2001 yılı Ekim ayında, Rusya ve Ukrayna arasında yapılan anlaşma ile 2014 yılına kadar Rus doğalgazının Ukrayna toprakları üzerinden geçişine ilişkin anlaşma imzalanmıştır.

Ukrayna, kendi petrol ve doğalgaz kaynaklarını geliştirme ve yerli üretimi şu andaki seviyesinin üzerine çıkarma çabası içindedir. Buna ek olarak, kömür ve nükleer enerjinin daha yoğun kullanılması kararlaştırılmış, ancak teknolojik yetersizlikler nedeniyle istenen başarı sağlanamamıştır. Eski nükleer reaktörlerin modernizasyonu ve yeni reaktörlerin inşası konusunda dış yardımlara ve yabancı sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Odesa-Brody hattı olarak adlandırılan proje çerçevesinde Kafkas petrolünün Avrupa'ya taşınması düşünülmektedir. Rusya Federasyonu, Kafkas petrolünün Odesa'dan Brody'e, oradan da Avrupa'ya akıtılmasına karşı çıkmakta, kendi petrolünün Brody-Odesa yolunu izleyerek Boğazlar üzerinden dünya pazarlarına gönderilmesini istemektedir. Ancak, Boğazlardaki aşırı trafik nedeniyle başta Türkiye olmak üzere, Rusya Federasyonu'nun enerji alanında hakimiyet kurmasını ve Ukrayna ile Avrupa'nın Rusya Federasyonu'na enerjide bağımlı olmasını istemeyen Avrupa Birliği ve ABD, Odesa-Brody boru hattının işletilmesini istemektedirler. Ukrayna hükümeti 2004 yılı Şubat ayı sonunda Odesa-Brody hattına prensipte onay vermiştir. Ancak bu kararı izleyen kısa süre içinde hattın işletilmesini sağlayacak konsorsiyumun kurulması yönünde somut bir adım atılamamıştır.

5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Ukrayna, 16 Mayıs 2008 tarihinde Dünya Ticaret Örgütüne üye olmuştur. Ukrayna AB ile imzaladığı Ortaklık Anlaşması çerçevesinde AB ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmasına yönelik görüşmeler devam etmektedir.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

4 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren yeni vergi mevzuatı birçok alanda değişiklikler getirmektedir. 2014 yılında kadar kademeli olarak, kurumlar vergisinin %25'ten %16'ya, KDV'nin ise %20'den %17'ye düşürülmesi planlanmaktadır. Önceki mevzuata göre, yürürlükteki vergilerin iki katı vergi ödemek durumunda olan yabancı uyruklu kişiler bundan böyle Ukrayna vatandaşlarıyla aynı vergi oranlarına tabi olacaklardır. Yeni vergi yasası birçok alanda olumlu değişiklikler getirirse de bazı olumsuz uygulamalar halen devam etmektedir. Örneğin; ürün, iş, hizmet ve ticari marka tanıtım masrafları ile yeni iş kurulumu ve yatırım sırasında yapılan bir çok harcama (inşaat, ekipman alımı vs.) sırasında ödenen KDV'ler vergiden düşülememekte; Ukraynalı olmayan firmalara ödenen, şerhfiye, danışmanlık, reklam, pazarlama ve mühendislik ücretleri ise sınırlı bir şekilde vergiden düşülebilmektedir.

İthalat işlemleri sırasında alınan vergiler: gümrük değeri üzerinden veya ölçü birimi (kg, adet, çift vb.) üzerinden alınan Gümrük Vergisi, Özel Tüketim Vergisi (sadece özel tüketim vergisine tabi olan mallar için), gümrük değeri üzerinden alınan Katma Değer Vergisi ve gümrük işlemleri için alınan ücretlerdir. Sigara ve diğer tütün mamulleri, kahve, alkollü içkiler, çikolata, havyar ve otomobil ile ithaledilen araba lastiği, petrol ürünleri, video ve kameralar, müzik setleri, televizyon, av tüfekleri, mücevherat, kürk ve deri giyim eşyası gibi mallardan değişen oranlarda Tüketim Vergisi alınmaktadır.

Tüketim vergisi alkol ve alkollü içecekler, tütün mamulleri, otomobiller ve petrol mamülleri ithalatında uygulanmaktadır. Ukrayna gümrük tarife cetveli yaklaşık 11.000 kalemden oluşmaktadır. Gümrük vergilerinin büyük kısmı ad valorem (değer üzerinden) olarak uygulanmakta, bununla birlikte 1.655 tarife pozisyonu için özel ve birleşik tarifeler uygulanmaktadır. Bu özel tarifelerin yaklaşık olarak üçtebiri Ukrayna'da üretilmekte olan tarımsal ürünlerin ithalatında uygulanmaktadır.

Hububat, kümes hayvanları, şeker ve bir kısım sebzeler bu şekilde korunmakta olan ürünlerden bazılarıdır.

Malın Gümrüklenmiş Değeri = Malın değeri + Tüketim Vergisine Tabi ise Tüketim Vergisi + Gümrük Vergisi + Bu Toplam üzerinden %20 KDV.

Ukrayna Bakanlar Kurulu'nun, Ukrayna vatandaşları ve yabancılar tarafından Ukrayna'ya getirilen eşyayla ilgili olarak aldığı karara göre, gerçek kişiler tarafından refakatli bagajda (sözlü şekilde beyan edilirse) ve refakatsiz bagajda ve vatandaş adreslerine uluslararası posta gönderileri ile gönderilen gümrük değeri 200 Avro'yu ve ağırlığı 50 kg'ı geçmeyen malların, Ukrayna gümrük sahasına getirilmesi vergiye tabi bulunmamaktadır.

Tarımsal ve hayvansal menşeli bazı gıda mamüllerinin toplam 50 \$'ı aşmamak şartıyla yolcu beraberinde eşya olarak gümrüksüz ithaline izin verilir. Gümrük giriş kapılarında, değeri 100 \$'ı aşmayan mal ve diğer eşyalarla ilgili gümrük işlemlerinin yapılması için ücret alınmaz: Değeri 100 ila 1 000 \$ arasında olan mal ve diğer eşyalarla ilgili gümrük işlemleri için 5 \$ karşılığı ücret alınır. Malın gümrük değerinin 1 000 \$'ı aşması halinde, toplam 1 000 \$'ı aşmamak üzere gümrük değerinin %0,2'si nispetinde ücret alınır.

Ukrayna'dan transit olarak geçen gümrük vergisi ve resimleri toplamı 50 000 \$'ı aşan mallar, Ukrayna'yı terkedeceği gümrük kapısına kadar Ukrayna güvenlik birimlerinin refakatinde gönderilir. Bu refakat işlemi için yaklaşık 2 000 \$ masraf ve harcırah talep edilmektedir. Ukrayna'dan transit olarak geçen yük taşıtlarının giriş gümrük müdürlüklerine, taşıdıkları malların her çeşidi için ayrı beyanname vermeleri gerekir.

6. UKRAYNA VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET

Genel Durum

2012 yılında Türkiye-Ukrayna arasındaki dış ticaret hacmi 6,2 milyar dolar olarak gerçekleşerek bir önceki yılda ulaşılan 6,5 milyar doların gerisinde kalmıştır. Bu dönemde Türkiye'nin Ukrayna'ya ihracatı bir önceki yıla artış göstererek 1,83 milyar dolar olmuş ithalat ise bu dönemde düşüş göstererek 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Türkiye'nin verdiği dış ticaret açığı ise önceki yıla göre %16'lık bir düşüş göstererek 2,5 milyar dolar olmuştur.

2011 yılında ise Türkiye-Ukrayna arasındaki ticaret hacmi 6,5 milyar dolar seviyesini aşarken ithalat bu dönemde 4.8 milyar dolar, ihracat 1,7 milyar dolar olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %35 seviyelerindedir.

2008 yılında 8,2 milyar dolar düzeyine ulaşan Türkiye-Ukrayna ticaret hacmi, 2011 yılında dünya genelinde yaşanan mali krizin etkisi ile 2009 yılında bir önceki yılın aynı dönemine göre yarı yarıya düşmüş ve 4,1 milyar dolar olmuştur.

Türkiye-Ukrayna Dış Ticaret Değerleri (1 000 Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	İkili Ticaret Hacmi	İkili Ticaret Dengesi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
1992	36	90	126	-54	39,8
1993	37	473	510	-435	7,9
1994	76	535	611	-459	14,3
1995	199	856	1.055	-658	23,2
1996	268	762	1.029	-494	35,1
1997	337	918	1.255	-581	36,7
1998	274	989	1.263	-714	27,7
1999	226	774	1.000	-548	29,2
2000	258	982	1.240	-723	26,3
2001	289	758	1.047	-468	38,2
2002	313	991	1.304	-678	31,6
2003	445	1.332	1.776	-887	33,4
2004	576	2.509	3.085	-1.934	22,9
2005	821	2.651	3.472	-1.830	31,0
2006	1.121	3.059	4.180	-1.938	36,7
2007	1.481	4.519	6.000	-3.038	32,8
2008	2.188	6.106	8.294	-3.919	35,8
2009	1.033	3.157	4.190	-2.123	32,7
2010	1.262	3.830	5.092	-2.568	33,0
2011	1.731	4.811	6.542	-3.080	35,9
2012	1.830	4.392	6.223	-2.562	41,6

7. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Ukrayna iş dünyası kişisel ilişkiler üzerine kurulmuştur. Hukuki altyapının henüz tam olarak yerleştirilemediği bir ekonomide, iş ilişkilerinin kalitesi ve derinliği pazara girişin anahtarı olarak görülmektedir.

Yerel bir ortakla çalışmak pazara girişte önem arz etmektedir. Pazarda hali hazırda Türk firmaları faaliyette bulunmaktadır. Gerekli ilişkileri kurmuş ve pazarı tanıyan Türk firmalarıyla çalışılması pazara girişte kullanılacak etkili bir yöntemdir. Ülke çapında dağıtım yapan firmalar yalnız Kiev de değil Dnipropetrovsk, Donetsk, Lviv, Odessa, Zaporizhzhya ve Kharviv şehirlerinde de bulunmaktadır.

İnşaat malzemeleri, elektrikli ve elektronik ev eşyaları, haberleşme sistemleri, oto yan sanayii mamulleri sektörlerinde faaliyet gösteren Türk firmalarının Ukrayna pazarına daha ciddi şekilde yönelmeleri, ofis ya da mağaza açarak satış ve dağıtım zincirleri oluşturarak ve hatta Ukraynalı firmalarla ortak yatırıma giderek bunu gerçekleştirmeleri her iki ülke çıkarları açısından önemlidir.

8. İŞADAMLARININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Ukrayna'nın yabancı yatırımlara ihtiyaç duyduğu tarıma dayalı sanayi, imalat sanayi, elektronik sanayi ve haberleşme sektörlerinde, Türk girişimcileri ile Ukraynalı firmalar arasında işbirliği imkanları mevcuttur. İki ülke arasındaki teknik ve bilimsel işbirliğinin geliştirilmesi de, uzun dönemde ticari ve ekonomik ilişkilerimize çok büyük katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede, inşaat malzemeleri, elektrikli ve elektronik ev eşyaları, haberleşme sistemleri, oto yan sanayii mamulleri sektörlerinde faaliyet gösteren Türk firmalarının Ukrayna pazarına daha ciddi şekilde yönelmeleri, ofis ya da mağaza açarak satış ve dağıtım zincirleri oluşturarak ve hatta Ukraynalı firmalarla ortak yatırıma giderek bunu gerçekleştirmeleri her iki ülke çıkarları açısından önemlidir.

Ukrayna kayıtdışı ekonominin en fazla gözlendiği ülkeler arasında gelmektedir. Bu nedenle de firmalarımız kayıtdışıyla sürüklenmek istenmektedir. Bunun ilk ayağı gümrüklerde başlamaktadır. Oldukça caydırıcı yollar bu amaçla resmi görevlilerce kullanılmaktadır. Firmalarımızın bu konuda da sabırlı olmaları uzun vadede kendi faydalarına olacak bir husustur. Zira, bir kez bu yola girildiğinde o an için çözüldüğü yanılgısına girilmesi bir süre sonra geçmişe yönelik evrakların ortaya çıkarılması ile yerini karamsarlığa bırakmaktadır. Ukrayna tarafından kayıt dışılıkla mücadele adına, ilk mücadele edilen firmalar da bu konuda faaliyet gösteren yabancı firmalar olmaktadır. Bu nedenle, kayıt dışı faaliyetler ilk etapta karlı gibi görünse de kısa bir süre sonra firmalarımıza büyük zararlar verebilmektedir. Bir takım firmaların bu nedenle tüm varıklarını kaybettikleri de bilinmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ukrayna Hükümeti resmi pasaporta vize uygulamamaktadır.

9. FAYDALI ADRESLER

Kiev Büyükelçiliği

Adres: Ul. Arsenalnaya No:18 01901, Kiev/Ukraine
Telefon: (+38 044) 281 07 50, 281 07 51
Faks: (+38 044) 285 64 23
E-Posta: kievbe@binet.com.ua
Görev Bölgesi: Ukrayna

Odesa Başkonsolosluğu

Adres: Lidersovskiy Lane, 3, Odesa 65014, Ukraine
Telefon: (+38 048) 722 79 11, 722 14 78
Faks: (+38 048) 722 79 39
E-Posta: tcbkodessa@yahoo.com

Ukrayna Büyükelçiliği

Adres: Sancak Mahallesi, 512. Sokak, No:17, 06550 Yıldız, Çankaya, Ankara
Telefon: (+90 312) 441 54 99, 440 52 89
Faks: (+90 312) 440 68 15
E-posta: emb_tr@mfa.gov.ua, ukreemb@turksatkablo.net

Ukrayna İstanbul Başkonsolosluğu

Adres: Adakale Sok. No: 13, Nenlikköy, Florya, Bakırköy, İstanbul
Telefon: (+90212) 662 25 41, 663 26 55, 663 26 73, 662 27 35
Faks: (+90212) 662 18 76

Ukrayna Ticaret ve Sanayi Odası

Adres: 33, Velyka Zhytomyrska Str., 01601, Kiev, Ukraine
Telefon: (+38 044) 272 29 11
Faks: (+38 044) 272 33 53 E-posta: ucci@ucci.org.tr

Ukrayna Mobilya İmalatçıları Birliği **(UKRAINIAN ASSOCIATION OF FURNITURE MANUFACTURERS)**

Off.30, 58/1, A.Barbyusa Str., Kiev, 03150
Tel. 0038-044/ 268 37 25
e-mail: info@uafm.com.ua
www.uafm.com.ua

KAYNAKLAR

- Ukrayna Ülke Raporu-/Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu (www.ibp.gov.tr)
- www.oka.org.tr / Ukrayna verileri
- www.ibp.gov.tr
- T.C Kiev Büyükelçiliği – Ticaret Müşavirliği